

Genel Başkanın Mesajı / *Message from Chairman*

55. Kütüphane Haftası Açılış Konuşması

*55th Library Week Opening Speech **

Ali Fuat Kartal**

Değerli Konuklar, Sevgili Meslektaşlarım, **Değişen Toplum, Dönüşen Kütüphaneler** ana teması ile kutlayacağımız 55. Kütüphane Haftası'nın açılışına hoş geldiniz. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli Konuklar,

Toplumsal değişim, birçok kavramda olduğu gibi 18.yüzyılın sonunda yaşanan Fransız Devrimi ile Sanayi Devrimi'nin sonucunda ortaya çıkmıştır. Kısaca toplumsal değişim ile kast edilen, toplumu oluşturan bireyler, gruplar, etnik topluluklar, toplumsal cinsiyetler vb. arasındaki sistematik ilişkiler bütününde yaşanan dönüşümdür.

Toplumsal değişimi etkileyen faktörler arasında yukarıda saydıklarım gibi pek çok faktör bulunmaktadır. Bu faktörlerin bir kısmı, diğerlerinden daha fazla belirleyici role sahip olmasına rağmen, hepsi de birbirleriyle ilişkilidir. Toplumsal değişimin kaçınılmaz olarak yaşandığı konusunda hemen herkesin hemfikir olduğu günümüzde, sanırım bizim yapmamız gereken daha iyi bir toplum kurulması yönündeki ideali temel alan düşünceleri savunmak olmalıdır.

Bir toplumdaki değişimi doğru bir şekilde görebilmek için tarihsel gelişmelere bakmak gerekir. Bu kapsamda Türkiye'deki toplumsal değişimi açıklayabilmek için modern Türkiye'nin oluşum tarihini incelemek gerekir.

Toplumu gerçekten anlamamızın ve gelecekte nasıl hareket edeceğimizi tahmin etmenin belirgin yollarından birinin, geçmişte nasıl bir toplumsal değişim gösterdiğini incelemekten geçtiğini biliyoruz. Bu bağlamda, güncel bir örnek olarak KONDA Araştırma Şirketi tarafından her seferinde 5 binin üstünde insanla yüz yüze görüşerek oluşturulan, Türk toplumuna ilişkin son 10 yıllık verilerin sonuçlarını¹ sizlerle paylaşmak isterim, buna göre;

- Toplum daha eğitilmiş hale gelmiş ama annelerin hâlâ üçte biri okuryazar değil,
- Apartmanlarda daha fazla yaşıyoruz ancak kiracı sayısında artış olmuş,
- Çiftçilerin sayısı yok olma noktasına gelmiş fakat esnaf sayımız artmış,
- Daha geç evlenir hale gelmişiz, gençler daha fazla karşılıklı anlaşarak evlenir olmuş ama halen çoğunluk görücü usulü ile evleniyor,

* *Opening speech of the 55th Library Week given at Goethe Institute Ankara.*

** Türk Kütüphaneciler Derneği Genel Başkanı. E-posta: kartalaf@yahoo.com
Chair of Turkish Librarians' Association, Turkey

¹ Erişim adresi: <https://interaktif.konda.com.tr/tr/HayatTarlari2018/#firstPage>

- Dindarlıkta veya örtünmede büyük değişiklik olmamış, ancak inançsızlar biraz daha görünür olmuş,
- Kadın özgürlüğüne bakış açımızda gelişme olmuş ama halen çoğunluk “kadın çalışmak için eşinden izin almalıdır” diyor,
- Gazete okuyanlar üçte ikiden üçte bire düşmüş fakat sosyal medya kullananlar iki katına çıkmış.

Değerli Konuklar,

Toplumumuza ilişkin her türlü değişimin mesleğimize, kütüphanelere ve bilgi merkezlerine de farklı yansımaları olabilir ancak bu kapsamda değişmeyen en önemli anlayış, kütüphanelerin ülkemizde vazgeçilmez toplumsal kuruluşlar arasında yeterince ağırlığının olmayışdır.

Bu bağlamda dünyanın gelişmiş ülkelerinde, kütüphanelerin sadece, kitapların toplanıp korunduğu, düzenlendiği ya da okunduğu yer olmaktan çıkarak bugünkü erginliğini kazanması uzun bir süreç almıştır. Bilgi çağı olarak da adlandırılan 21. yüzyılda, değişimin etkisi her alanda olduğu gibi kütüphanelerde de kendisini göstermiş, kütüphaneler bilgi ve iletişim teknolojilerinin etkisiyle kavram ve içerik olarak değişime uğramıştır.

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin kütüphanelerde yarattığı değişim ve dönüşüm ile birlikte, kütüphane dermesinin özellikle basılı kaynaklardan ziyade elektronik kaynaklara yöneldiğini gözlemekteyiz. Dolayısıyla kütüphanelerin varlıklarını devam ettirebilmeleri için kullanıcı ihtiyaç ve beklentilerine cevap verebilecek, farklı stratejiler izlemesi gerekmektedir.

Zira günümüzde kütüphaneler ödünç alma yerlerinden ziyade, dijital bir dünyada yön bulmamızı sağlayan kılavuzluk görevi yapmaktadır. Dijital eşitsizliğin, toplumdaki eşitsizliği yeniden üretmekle kalmayıp daha da derinleştirdiğine dair görüşlere de katılmamak elde değil. Zira dijitalleşme koskoca bir kütüphaneyi parmaklarınızın ucuna getiriyor fakat bu beceriye ya da olanaklara sahip değilseniz, bilgiye ulaşmanız daha da zorlaşacaktır. İşte tam da bu noktada özellikle dezavantajlı gruplar için günümüz kütüphanelerinin işlevi devreye girecektir.

Günümüz kütüphaneleri, toplumsal katılımdaki fırsat eşitsizliğiyle, mücadele etmek gibi zorlu bir görevle karşı karşıyadır. Aslında kimse, kütüphanelerden dünyayı kurtarmalarını beklemiyor ancak mesleki bakış açısıyla şunu söyleyebiliriz ki; kütüphaneleri hesaba katmadan yeni bir toplum kurmakta mümkün değildir.

Değerli Konuklar,

Bugün ülke olarak kütüphanecilik alanında yaşadığımız pek çok sorun var. Ancak sanırım herkesin hemfikir olacağı en önemli sorunumuz işsizliktir. Bildiğiniz gibi son yıllarda meslektaşlarımız ciddi anlamda istihdam sorunu yaşamaktalar. Tabii bu durumu Türkiye'nin genel işsizlik sorunundan bağımsız değerlendirmekte mümkün değilse de, bu sorunu tek başına ülkemizde ki kütüphane sayısının azlığı ya da BBY Bölümlerinin sayıca fazlalığı gibi normal süreçlerde ortaya çıkan basit bir sorun olarak açıklamakta mümkün değildir.

Zira Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı pek çok halk kütüphanesinde kütüphaneci bulunmamaktadır. Öte yandan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı on binlerle ifade edilen okul kütüphanelerinde bir tane dahi kütüphaneci istihdam edilmemesi, ülke olarak kütüphanecilik alanındaki en büyük ayıplarımızdan birisidir.

Üniversitelerimizin başarısı hakkında Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan, 19 Ekim 2018 tarihinde 9 Eylül Üniversitesi'nin akademik yıl açılışında “*Türkiye'nin, nasıl oluyor*

da bugün dünyanın en büyük 500 üniversitesi arasında esamesi okunmuyor? Demek ki bir şeyleri kaybettik. Bir yerde bir sıkıntı var. Bir şeyleri unuttuğumuz gibi ihmal de ettik”² demişti.

Evet, Sayın Cumhurbaşkanının da belirttiği gibi içerikte sıkıntı var çünkü bir üniversiteyi, üniversite yapan, kütüphanelerde yeterince bilgi kaynağı ve bilgiyi yönetecek meslek mezunları olan kütüphanecidir, kütüphaneci yok ise üniversitede sıkıntı daha da artmış demektir.

Bu durum; hâkim düşüncenin bilgiye bakış açısının yanı sıra, toplumsal, siyasal, kültürel ve örgütsel yapılarda bulunan ve artık kanıksanır hale gelmiş duyarsızlıklardan kaynaklanmaktadır. Bildiğiniz gibi mesleğimiz açısından bu duyarsızlığın en pervasız örneğini en son Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi BİY Bölümüne alınacak öğretim üyesi ilanında görmüştük. Öğretim Üyesi alımında meslek mezunu zorunluluğunu öngörmeyen ilandan haberdar olunca derneğimizin açtığı davanın üç hafta önce lehimize sonuçlanmış olması, gelecek açısından bizlere umut ışığı olmuştur.

Son günlerde gündemde olan bir başka konu ise kütüphanelerin 24 saat açık olup olmama tartışmasıdır. Bu noktada, “kütüphane kanunu, kütüphanecilerin istihdamı ve özlük hakları gibi temel sorunlarımızı çözmeden, kütüphaneleri yirmi dört saat açık tutma kampanyaları başlatmak, kütüphanecilik gerçekliliğimiz ile ne kadar örtüşmektedir?” sorusunu sormak isterim. Bu konuyu her yönüyle cuma günü oturumda tartışacağımız için şimdilik konuya dikkatlerinizi çekmekle yetineceğim.

Değerli Konuklar,

Her yıl Kütüphane Haftalarında geleneksel olarak verdiğimiz yılın “En Başarılı Kütüphane” ödülünü yönetim kurulumuz bu sene; kamuoyunda kütüphane kültürünün oluşmasına yaptığı katkılardan dolayı, Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesine vermeyi kararlaştırmıştır. Meslektaşlarımızı tebrik ediyor, başarılarının devamını diliyoruz.

Bu sene yine kütüphanelerden aldığımız ödünç alma istatistikleri sonucu 2018 yılının en çok okunan kitaplarını tespit ettik. Buna göre yetişkin edebiyatında Sebahattin Ali'nin **Kürk Mantolu Madonna** ile İnkılap Kitabevi'nin yayınladığı Reşat Nuri Güntekin'in **Çalkıuşu** romanları, kütüphanelerden en çok ödünç alınan kitaplar olmuştur. Çocuk edebiyatında ise Beyaz Balina yayınlarından çıkan **Canavar Peşinde** adlı çeviri kitap 2017 yılında olduğu gibi 2018 yılında da kütüphanelerde en çok ödünç alınan çocuk kitabı olmuştur. Yayın evlerimizi tebrik ediyor çalışmalarında başarılar diliyoruz.

2012 yılında başlattığımız ve geleneksel olarak her yıl kütüphane haftası kapsamında tekrarladığımız “81 İilde Kitap Okuyoruz” okuma etkinliğinin bu sene 8.cisi yapılacaktır. Bu sene tüm yurt genelinde 27 Mart 2019 Çarşamba günü 12.30-13.00 saatleri arasında yapılacak olan etkinlik, Ankara’da Abdi İpekçi Parkında yapılacaktır. Ancak Ankara Valiliği güvenlik gerekçesiyle etkinliğin yapılmasına izin vermemiştir.

Değerli Konuklar,

Konuşmamı 55. Kütüphane Haftası Programını birlikte hazırladığımız Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği’ne (ÜNAK), Okul Kütüphanecileri Derneği’ne Goethe Enstitüsüne, diğer paydaşlarımıza, haftamızın sponsorlarına ve hafta boyunca görev alacak olan tüm öğrenci arkadaşlarıma teşekkür ederek tamamlıyor, haftanın ülkemize, dünyaya barış ve güzellikler getirmesini diliyorum.

² Erişim adresi: <https://www.egehaber.com/izmir/cumhurbaskani-r-tayyip-erdogan-izmir-de-9-cylul-universitesi-h247465.html>